

YARATICILIK BAĞLAMINDA HALI TASARIM YARIŞMASI, UYGULAMA SÜREÇLERİ ve SEKTÖRE FAYDALARI

CARPET DESIGN COMPETITION IN THE CONTEXT OF CREATIVITY, APPLICATION PROCESSES AND BENEFITS TO THE SECTOR

Başak Özdemir Uysal¹
Özge Usluca Erim²

ÖZET

Tarih boyunca farklı kültür katmanlarının bulunduğu bir coğrafyada bulunan Türkiye, köklü geçmişi paralelinde şekillenmiş zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Bu kültürel mirasın en önemli parçalarından biri de halılardır. Halılar birer sanat eseri olduğu kadar tarihi, kültürü ortaya koyan ve toplumsal hafızanın devamlılığını sağlayan dokuma örnekler olma özelliği taşımaktadır.

Türkiye’de, halı tasarımının ve tasarımcı kimliğinin önemine dikkat çekmek için planlanan Ulusal Halı Tasarım Yarışması, İstanbul Halı İhracatçıları Birliği tarafından 2007 yılından bu yana her yıl gerçekleştirilmektedir. Yarışmanın amacı, genç yeteneklerin çalışmalarını sanatsal anlamda ortaya çıkarıp tanıtmak aynı zamanda bu tasarımları işlevsel bir halde sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde sunmaktır.

Ülkemizde halıcılık sanatının gelişmesine yardımcı olacak, sektöre süreklilik ve canlılık kazandıracak genç halı tasarımcılarını keşfetme amacıyla düzenlenen yarışma, öğrencilerin ve yeni mezunların katılımına açık olup, tasarımcıları sektöre kazandırmak adına adım atan ilk halı tasarım yarışması olması nedeniyle de önem arz etmektedir.

Bu araştırma, 2014 yılında İstanbul Halı İhracatçıları Birliği tarafından düzenlenen 8. Halı Tasarım Yarışması’nın şartnamesi üzerinden yarışmanın irdelenmesi, katılan yarışmacı adaylarının başvuru süreçleri ve uygulama örneklerini kapsamaktadır. Çalışmada, seçilmiş örneklerin yaratıcılık bağlamında incelenerek, sektöre faydaları ele alınmış, üniversite-sanayi işbirliğinin önemine dikkat çekilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım Yarışması, Halı, Yaratıcılık, Halı Tasarımı, Uygulama Süreci

ABSTRACT

Located in a region where layers of different cultures throughout history Turkey has a rich cultural heritage, its history has been shaped in parallel. One of the most important parts of this cultural heritage are carpets. Carpets are not only works of art but also woven samples that reveal history, culture and ensure the continuity of social memory.

In Turkey, the National Carpet Design Contest is carried out every year since 2007 by Istanbul Carpet Exporters' Union in order to draw attention to the importance of the carpet designer identity and designing carpet.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil Bölümü, basakozdemir@gmail.com, İstanbul, Türkiye, **ORCID: 0000-0003-4506-3710**

² Dr. Öğretim Üyesi, Mersin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, ozgeusluca@gmail.com, Mersin, Türkiye, **ORCID: 0000-0003-3691-1511**

The aim of the competition is to reveal and promote the work of young talents in artistic terms, and at the same time to present these designs in a functional way that meets the needs of the sector.

The competition, which is organized to discover young carpet designers who will help the development of the carpet weaving art in our country and will bring continuity and vitality to the sector, is open to the participation of students and new graduates, and is also important because it is the first carpet design competition to take designers into the sector.

This research covers the examination of the competition over the specifications of the 8th Carpet Design Competition organized by the Istanbul Carpet Exporters Association in 2014, the application processes and application examples of the participating contestant candidates. In the study, it is aimed to draw attention to the importance of university-industry cooperation, by examining selected examples in the context of creativity, their benefits to the sector.

Keywords: Design Competition, Carpet, Creativity, Carpet Design, Application Process

GİRİŞ

Eski çağlardan beri insanlar yaşamlarını sürdürülebilmek ve yaşamlarına dair ihtiyaçlarını giderebilmek için doğadan faydalanmışlardır. Konar-göçer yaşam tarzını sürdüren Türkler, yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek hammaddeleri yetiştirdikleri hayvanlardan elde etmişlerdir. (Akpınarlı vd., 2020: 29)

Orta Asya'da ortaya çıkmış, göçebe kültürünün bize bıraktığı en büyük miraslardan biri olan halı, tekstil ürünleri içinde önemli bir yere sahiptir. İçinde bulunduğu coğrafi konum ve iklim değişikliklerine göre teknik, malzeme ve desenleri açısından farklılıklar gösterse de temel özellikleri hep aynı kalan ve bulunduğu toplumun aynası, dili olma özelliğini taşıyan ihtiyaç unsuru bir ögedir. (Beşen:2011,)

İnsanoğlunun yaşama dair temel ihtiyaçlarından biri olan ve hayvanlardan elde edilen hammaddelerle üretilen geleneksel halı dokumacılığı üretimi, günümüz Türkiye'sinde küreselleşmenin etkisi, sanayileşmenin artması ve geleneğin değişiminin kaçınılmaz olması nedenleri ile azalmıştır. Bu sebeple önemli kültürel mirasımız olan geleneksel halı dokumacılığını gelecek kuşaklara aktarmak önem arz etmektedir.

Günümüzde, geleneksel halı dokumacılığının önemini genç kuşaklara aktarabilmek ve halı tasarımı alanında farkındalık yaratabilmek için düzenlenen tasarım yarışmaları vardır. Bu yarışmaların ilki olan ve her yıl düzenlenmesi nedeniyle geleneksel hale gelen İHİB Halı Tasarım Yarışması, 2007 yılından bu yana her yıl sektöre genç tasarımcılar kazandırabilmek için İstanbul Halı İhracatçıları Birliği tarafından düzenlenmektedir.

Türkiye, halı endüstrisinde önemli bir pazar payına sahip olsa da, dünya genelinde tüketici beklentilerini karşılayabilmenin ancak tasarım ve tasarımcı farkı ile olabileceği gerçeği üzerinden yola çıkarak, tasarımcıları sektöre kazandırmak adına atılan önemli adımlardan biri olan yarışma, halı tasarımcı kimliğini ön plana çıkararak hem sektör hem de tasarımcı adayları tarafından bilinirliğini arttırmıştır.

Bu çalışmada, yaratıcılık ve tasarım kavramları üzerinde durulmuş, İHİB 8. Halı Tasarım yarışması finalistlerinin tasarım uygulamaları, yeni hammadde ve teknik kazanımları açısından değerlendirilerek, üniversite-sanayi işbirliği öneminin sektöre faydalarına dikkat

çekilmiştir. Yarışmaların, tasarım eğitimi almış öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlayarak, geleceklere yön verme konusunda bir fırsat oluşturabileceğinin görülmesi amaçlanmıştır.

1. Yaratıcı Düşünme ve Tasarım Kavramı

Yeni bir fikir, bir nesne, yeni bir biçim ya da eski öğelerin farklı düzenlemesini ortaya koyan, çeşitli öğelerle ilişkiler kuran “yaratıcılık”, düşünme becerisinin önemli olduğu bireysel bir süreci kapsamaktadır. Bu bağlamda yaratıcılık, daha önce yapılmış, sistemleşmiş, bilinen ve var olanın üzerinde gelişen, geleceğe uzanan ve geliştirilebilecek bir nokta oluşturan aşamalı işlemler sürecidir.

Yeni düşüncelerin görme biçimini ve algıyı değiştirerek olaylara yaklaşımımıza etki ettiğini belirten Robinson, “Yaratıcı eylemde birey, bir çeşit dönüştürücü olarak, algıladığını düşünce sürecinde farklılaştırarak dönüştürür ve yeni bir fikir veya çözüm önerisi olarak sonuca ulaştırır. Bu dönüştürme sürecinin en önemli ögesi düşüncelerdir” , demektedir. (Robinson,2008:)

May, yaratıcı düşünmenin bileşenlerini, “akıcılık, esneklik, özgünlük ve zenginleştirme” olarak sıralamaktadır. Yaratıcı düşüncede algının, farkındalık ve bilinç kavramlarının niteliği ve birlikteliğinin yaratıcı kişilik özelliğini yapılandıran en önemli kavramlar olduğundan bahsetmektedir. Yaratıcılıkta önemli olanın, farkındalığın bilince dönüştürülmesi olduğunu vurgulamaktadır. (May, 2005:)

Faruk Atalayer yaratıcılığın; insanın evrimle kazandığı ve doğuştan getirdiği bir güç olduğundan bahseder. “İnsanın özel bir tutumu olup, bireyin tüm yaşamını, her anını kapsayan bir yaşam biçimi ve biçimidir” demektedir.

Bir yaratma eylemi olarak tasarım, var olandan sentezlenen ancak var olanın kopyası olmayan, dolayısıyla özgün ve yeni kavramlarını içermektedir. **SINCE 2015** Tasarım süreçlerinde belirleyici olan “özgün” ve “yeni” kavramları, “tasarım” kavramını zenginleştirerek, tasarımcı ve süreç bağlamında farklı açılımlar kazanmaktadır. Başka bir deyişle, tasarımcının yaratma(tasarlama) etkinliği, boyunca hayal gücünü etkin olarak kullandığı yöntem sonucunda çeşitlenebilmektedir. (Bıyıklı vd.2018: 1274)

Tasarım kavramını daha detaylı ele alacak olursak;

Tasarım Felsefesi’ne Giriş adlı eserde; Tasarım kelimesinin karşılığı olarak kullanılan dizayn (design), latince biçim vermek, temsil etmek olan designare sözcüğünden gelmektedir. Dizayn, bir sorunun çözümü için plan, ide olarak tanımlanırsa; her dizayn, her tasarım olgusunda, bir ide ve bir de dizayn edilmiş, tasarımılanmış bir nesne’den bahsetmek gerekir, şeklinde yer almaktadır. (Tunalı, 2002:12-14)

Bir amaca yönelik problem çözme eylemi olarak da niteleyebileceğimiz “tasarım” kavramını yaratma süreci, karmaşık bir bilgi işlem ve üretim gerçekliği olarak değerlendiren Faruk Atalayer (Atalayer, 1998: 2) tasarım sürecinde bilginin işlenerek ürüne dönüştürülmesini vurgulamaktadır.

Tasarım, teknik ve estetiğin buluşma noktası olan yaratıcılık ile özgün olmaktadır. Yaratıcılık öğrenilebilir olsa da, yaratıcılığın sistematik bir biçimde kullanılabilmesi ve estetik ile bütünleşmesidir tasarım. Sadece teknik yaratıcılıktan söz etmek tasarım kavramı içerisinde yeterli bir ifade olmayacaktır. Tasarım kavramı, insanın teknik ve teknoloji kullanarak ürettiği nesnelere oluşum sürecini anlatmaktadır. Dolayısıyla tasarlama eylemi yaratıcılıktan bağımsız olmadığı gibi yaratıcılık da bir sorun çözme etkinliği olan tasarımdan ayrı düşünülemez.

Bilinçli bir düşünce sonucu tasarım sürecinde ortaya çıkan, yaratıcılık içeren bir ürünün, belirli bir amaca hizmet edebilmesi, işlevsel olması ve kendine has bir özellik taşıması adına önemlidir. (Önlü, 2004:86)

2. Halı Tasarım Yarışması ve Uygulama Süreci

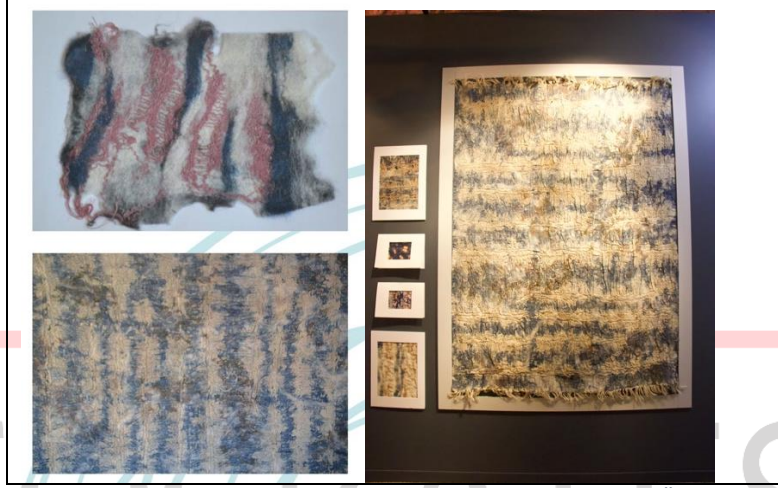
Halının günümüzde yeni ve yaratıcılık unsuru taşıyabilmesi için sektöre yaratıcı tasarımcıları kazandırmak çok önemlidir. Alanında eğitim almış ya da almaya devam eden tasarımcı/tasarımcı adaylarının sektör tarafından tanınabilirliğini arttıran, üniversite-sanayi işbirliğini güçlendiren İHİB Halı Tasarım Yarışması 13 yıldır her sene düzenli olarak gerçekleştirilmektedir.

Şartnameye göre, Tasarımcı adaylarının, belirleyecekleri bir tema doğrultusunda hazırlayacakları tasarımların, kendi içlerinde renk, doku, biçim, materyal gibi belli başlı noktalarda birbiri ile ilişkilendirdikleri bir koleksiyon ile başvurularını yapmaları beklenmektedir. Koleksiyonda yer alan halı tasarımlarının, A3 ebatlarında el çizimi, bilgisayar destekli çizim, 3 boyutlu çalışma veya yarışmacının kendini ifade edebileceği şekilde seçmiş olduğu bir uygulama yöntemi ile yapılabileceği belirtilmiştir. Tasarımların bitmiş halleriyle görülebilmesi için tasarımlardan en az birinin küçük ebatla örnek dokumasının yapılması ve tasarıma ait teknik çizimler ile birlikte sunulması istenmektedir. Her bir dosyada, A3 ebatlarında hazırlanmış 4 adet halı tasarımı, tasarlanan halılar için kullanılacak iplik, elyaf, renk örneklerinin ve konu seçimini belirten hikaye panolarının olması beklenmektedir. Yarışma başvurularının tamamlanmasından sonra, jüri üyeleri tarafından yapılan birinci değerlendirme sonucunda belirlenen ilk yirmi finalist mülakata katılmaya hak kazanmaktadır. Mülakat sonucunda final aşaması için sekiz finalist belirlenmektedir. Tasarımların özgün olması ve yeni fikir içermesi, Tasarımların halıya dönüştürülebilir olması, Tasarımların nihai tüketici tarafından kullanılabilir olması ve jüri üyelerinin kişisel görüşleri gibi değerlendirme ölçütleri ile finale kalan 8 finalistten yapmış oldukları tasarımların içinden, kendilerinin seçeceği bir tasarımın 150 x 220 cm ölçülerinde üretimi istenmektedir. İHİB, finalist yarışmacılara koleksiyonlarındaki tasarımlarından bir tanesinin büyük ebat üretimi için maddi destekte bulunmaktadır. (İHİB Arşivi, 02.04.2021)

Yarışmanın şartnamesi incelendiğinde, yaratıcı tasarımcı adaylarını keşfetme adına, bu amaca hizmet edebilecek bir şartname hazırlandığı görülmektedir. Yarışmanın amacı, o yılın eğilimlerine bağlı olarak yapılan yeni tasarımları ve tasarımcı adaylarını keşfetmek değil eğilimlere bağlı olmadan kullandığı malzeme, renk ve teknik ile oluşturduğu tasarımları ve tasarımcı adaylarını keşfetmektir. Yarışma, bu kapsamda yeni ve özgün yaratıları, yeteneği tescil edilmiş nitelikli katılımcıları hedeflemektedir.

3. Finale Kalan Yarışmacı Adaylarına Ait Uygulama Örnekleri

2014 yılında düzenlenen İHİB 8. Halı Tasarım Yarışması'nda finale kalan 8 finalistin uygulama örnekleri ele alınmıştır. Öğrenci ya da yeni mezun olarak katılan yarışmacı adaylarından ilk 8 finalist arasına kalan adayların küçük ebatta hazırladıkları uygulama örnekleri, yarışmacı adayları ya da İHİB tarafından belirlenen sponsorlar aracılığıyla büyük ebatta üretilip, yarışmanın final aşamasında izleyicilere sunulmuştur.

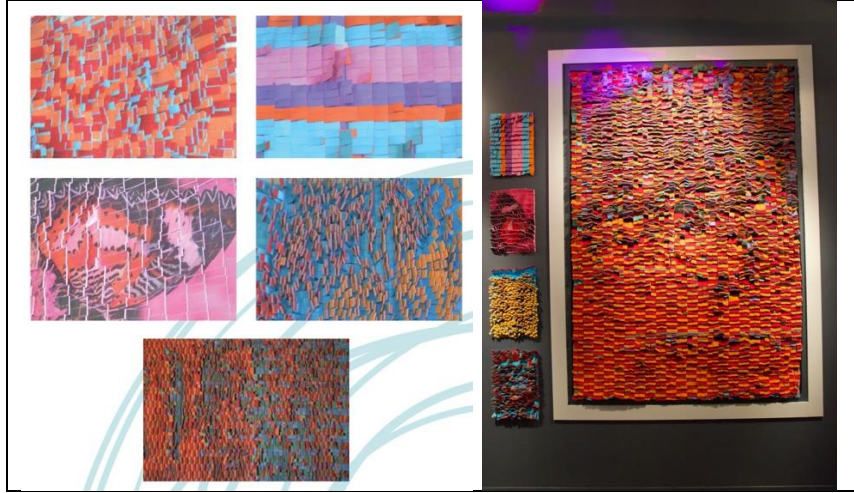
Görsel 1: Büşra Balota, “Terk Edilmiş” adlı çalışması ile 1.lik Ödülü almıştır.

Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

Yarışmaya ‘Terk Edilmiş’ başlıklı tema ile katılan Büşra Balota, ele aldığı konuyu; “yaşanmışlıklarla dolu, esrarengiz mekanların üzerimde uyandırdığı merak... Zamanın etkisiyle yıpranmış, birbiri üstüne katmanlanan, deforme olmuş dokular, hayalet şehirler, muazzam izlenimler beni etkileyen”, şeklinde ifade etmiştir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarışmacı adayı, projesi ile atık durumda olup, kullanılmayan örme ve dokuma kumaş gibi tekstillerin üretimini farklı bir bakış açısıyla gerçekleştirip, halı sektöründe yeniden kullanımı ve geri dönüşümü hedeflemiştir.

Görsel 2: Büşra Kuşçu, "Kelebek Kanatları" adlı çalışması.

Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

Yarışmaya 'Kelebek Kanatları' adlı tema ile katılan Büşra Kuşçu, ele aldığı konuyu; "kelebek kanatlarını mikroskop altında incelediğimizde, kanat yüzeyinin birbiri üzerine yatmış renkli pulcuklar ile kaplı olduğunu görürüz. Bu sistemden ilham alarak keçe ile halı üzerinde her iki yana da yatabilen üç boyutlu bir tasarım oluşturduğum. Böylece bir tarafta soğuk renkleri görürken, diğer yüzünde ise sıcak renkleri görürüz." şeklinde ifade etmektedir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarışmacı aday, tasarımında malzeme olarak kullandığı keçe ile sabit bir desene bağlı kalmayan, kişinin ayak hareketleri ile yüzeyde her defasında değişen lekeler bırakan, çok renkli, dinamik bir halı ortaya çıkarmayı hedeflemiştir.

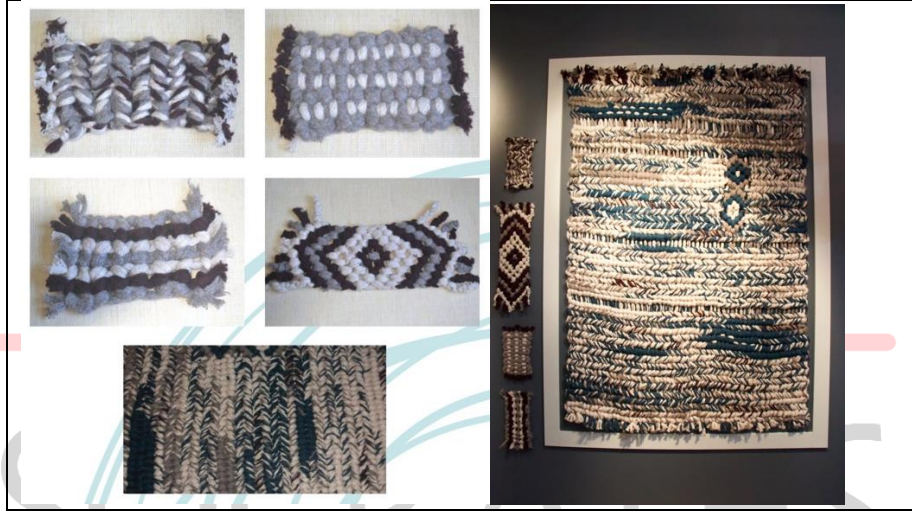
Görsel 3: Erman Aksoy, "Iguana" adlı çalışması.

Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

Yarısmaya ‘Iguana’ temasıyla katılan Erman Aksoy, ele aldığı konuyu; “doğaya ve hayvanlara olan ilgim beni tasarımlarımda birçok renge ve dokuya sahip olan iguanaya yönlendirdi ve bu canlı koleksiyonum için esin kaynağım oldu.” şeklinde ifade etmektedir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarısmacı adayı tasarımlarında, sürüngenler dünyasından etkilendiği iguananın renklerini, dokuları ve formlarını kullanarak tasarımlarını oluşturmuş, dokusal ve görsel anlamda etkili bir halı tasarlamayı hedeflemiştir.

Görsel 4: İpek Bahar Uyan, “Düğüm” adlı çalışması.

Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

Yarısmaya ‘Düğüm’ adlı tema ile katılan İpek Bahar Uyan, ele aldığı konuyu; “lise yıllarımda en yakın arkadaşımınla birlikte, artık ipleri düğümleyerek yapıp, birbirimize verdiğimiz ve halen üzerimde taşımaktan mutluluk duyduğum bilekliklerin her yaşta yanımda olmasını istedim. Bunun en etkili yolu ise izlerini yaşam alanıma taşımaktı. Bu yüzden aynı düğüm tekniğiyle halı yapmaya karar verdim.” şeklinde ifade etmektedir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarısmacı adayı, halıya hem modern, hem de geleneksel tatlar yansıtabileceği, bunu gerçekleştirirken de artık ipleri düğüm tekniklerini kullanarak uygulayacağı tekniği kullanarak, sektörel açıdan halı uygulamalarına yeni bir tarz yaratmayı hedeflemiştir.

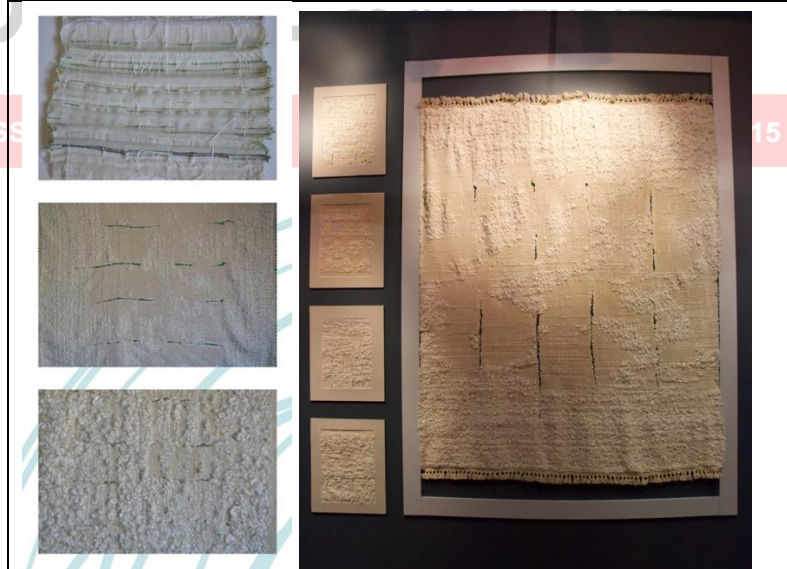
Görsel 5: Melike Güral, "Değişim" adlı çalışması.

Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

Yarışmaya, 'Değişim' adlı tema ile katılan Melike Güral, ele aldığı konuyu; "Değişim ilk hece ise, siz de farkındasınızdır lafta kalmayan hal değişikliklerinin" şeklinde ifade etmektedir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarışmacı adayı, tasarımlarının her birinin, kullanmış olduğu renkler, iplikler ve form özellikleri açısından çeşitlilik göstermesini, teknik olarak ise hepsinin birbirinden farklı olmasını hedeflemiştir.

Görsel 6: Nilüfer Ünay Çubukçu, "İnci ve İstiridye" adlı çalışması ile 2.lik ödülü almıştır.

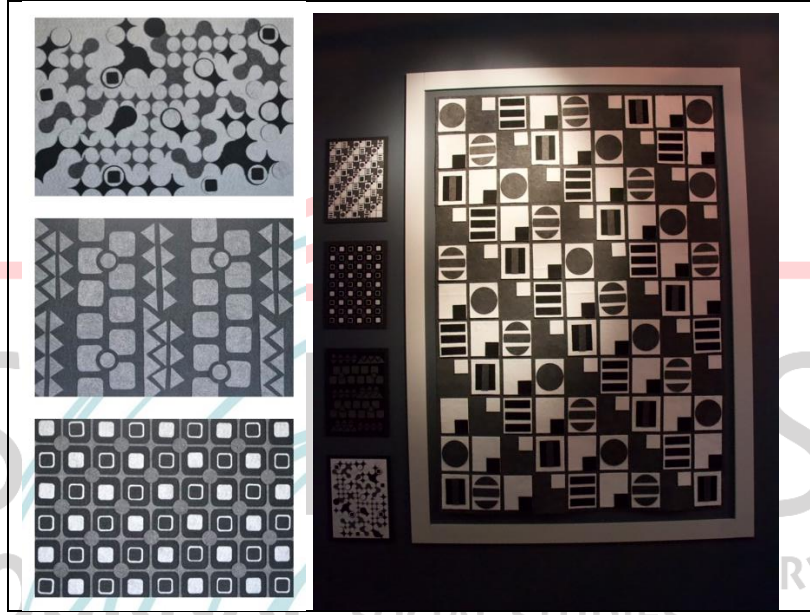
Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

Yarışmaya, 'İnci ve İstiridye' adlı tema ile katılan Nilüfer Ünay Çubukçu, ele aldığı konuyu;

“*Ve saçılın inciler, / Işıkla buluşsun, / Can bulsun biçimler, / Aydınlandıkça karanlıklar, / Ve özünde kalsın güzelliği, / Kıymetini bilen ellerde...*” şeklinde ifade etmektedir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarışmacı aday, “İnci ve İstiridye” adını verdiği koleksiyonunu tasarlarken, incinin oluşumu sürecinde yaşadığı meşakkatli süreç ve bu eşsiz güzelliğin meydana gelebilmesi için istiridyenin verdiği olağanüstü çabadan esinlenerek yola çıkmıştır. Tasarımında yer yer buklet iplik kullanarak, kilim tekniğinde dokunan, görsel olarak da zenginliğinden ödün vermeyen ve ışık ile kendini ifade ederek sadeliğini koruyan, yalın bir tasarım olma özelliğini taşımasını hedeflemiştir.

Görsel 7: Songül Kara, “Düzen” adlı çalışması.

Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

Yarışmaya, ‘Düzen’ adlı tema ile katılan Songül Kara ele aldığı konuyu;

“*Her şeyin karışık olduğu bir dünyayı düşünsenize tam bir kaos olmaz mıydı? Evren kendi içinde bir müdahale olmadan kendi düzeni içindedir. Peki, düzen olması gereken bir şey mi? Düzen olmadan hayatı nasıl düşünürüz, aklımız bunu idrak edebilir mi? Bu soruya çok cevaplar verilebilir ve yorumlanabilir. Peki, şunu düşünelim hayatta insanın müdahalesi olmadan bir düzen olur mu? Düzeni oluşturan insanlar mıdır yoksa olan düzeni yok eden insanlar mıdır bilemeyiz ya da biliyoruz da leke süremez miyiz?*” şeklinde ifade etmektedir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarışmacı aday, insanların daha yaşanabilir bir hayat sürdürmek için bir düzen içinde yaşamak zorunda olduğunu, çevresine karşı oluşturduğu analizlerle bunu bir tasarıma dönüştürmesi gerektiğini düşünerek, tasarımlarını, doğada var olan bütün renkleri kullanamayacağı için siyah, beyaz ve gri tonlarından seçtiği keçeler ile oluşturmuştur. Tasarımlarının doğanın herhangi bir yerindeki küçük fakat büyük bir düzeni anlatmasını hedeflemiştir.

Görsel 8: Şükrü Burhanlı, “Aşk” adlı çalışması ile 3.lük ödülü almıştır.

Kaynak: 8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)

Yarışmaya ‘Aşk’ adlı tema ile katılan Şükrü Burhanlı, ele aldığı konuyu;

“Desenin tamamında stilize edilen birim, genel anlamda ‘nik’ adıyla bilinir. Bazı kaynaklarda ‘aşk’ olarak da karşımıza çıkabilir. Çin kaynaklarında bunun farklı bir türevi vardır, ying yang. Ying Yang, felsefe olarak zıtlık ve denge üzerinde şekillenmiştir. Aşk da böyle bir zıtlıktan doğar, her ne kadar birbirine karşıymış gibi dursa da, aslında mükemmel bir çekim ve bütünsellik vardır aralarında. Biri olmadan diğeri düşünmek ya da görmek mümkün değildir, biri oluşursa diğeri de oluşur...” şeklinde ifade etmektedir. (8. Halı Tasarım Yarışması Kataloğu)

Yarışmacı aday, tasarımında çözüğü dışında kullandığı malzemelerin tamamını doğal renkli el eğirmesi olan, doğal yünlerden seçmiştir. Günümüzde doğal olana yönelme her geçen gün daha da artmaktadır. Bir bakıma eskiyi arayış içerisinde dokunduğu halının kendisine eskiyi, doğal yaşatmasını ve huzuru vermesini isteyen yarışmacı adayı bu nedenle koyunların öz renklerinden elde ettiği doğal yünler ile tasarımlarını hayata geçirmiştir. Tasarımlarında kullandığı turuncu iplikler ise, kök boya kullanılarak doğal boyama yöntemleri ile boyanmıştır. Dokuma tekniği olarak da halı, kilim, sumak tekniklerini kullanmıştır.

DEĞERLENDİRME

Sektöre tasarımcı kazandırmak için önemli olan bu yarışma, eğitimlerini tamamlayan ve devam eden tasarımcı adaylarının yanı sıra sektörde tasarımcı olarak çalışan bireylerin de farkındalıklarını arttırmış, bakış açılarını geliştirip, değiştirmiştir.

Dosya tesliminde istenilen tasarımların en az bir tanesinin uygulama yapılmış olarak teslim edilmesi, yarışmacı adayının/yaratıcı tasarımcının düşündüğü, yeni olarak ortaya koyduğu fikrin estetik bir biçimde görselleştirilmesi ve bunun malzeme ve üretim tekniğiyle ortaya koyulabilmesi adına çok önemlidir. Final aşamasında ise adaylar yarışma sayesinde başlangıçtan sona kadar olan tüm uygulama aşamalarını görüp, sürecin içinde yer almışlardır. Bu sayede almış oldukları eğitimlerinin yanı sıra malzemeyi tanıyıp, çeşitli üretim tekniklerini

öğrenerek, uygulama deneyimlerini arttırmışlardır. Böylece yaratıcılıklarını kullanacakları yeni projeleri için özgün fikirler geliştirebilme fırsatı yakalamışlardır.

Aynı zamanda finale kalan ilk 8 finalist, alanında dünyanın en büyük fuarlarından olan ve Almanya'nın Hannover kentinde düzenlenen Domotex Halı ve Yer Döşemeleri Fuarı ile Almanya'nın Frankfurt kentinde düzenlenen Heimtextil Ev Tekstili Fuarı'nı ziyaret etme şansı yakalayıp, tekstilin dünyadaki konumunu gözlemlene imkanı bulmuş ve böylece alanında imza sahibi tasarımcılar olma yolunda ilk adımı atmışlardır.

SONUÇ

Halı, dünya ve Türkiye geleneğinde kullanım amacı ve teknik özellikleri bakımından yerleşmiş olsa da, günümüzde yaratıcılık unsuru olarak farklılığı malzeme ve teknikte yapılan yenilikler ile elde edebilmektedir. Malzemede yenilik, o malzemenin yaratılması anlamında mühendisi, teknolojisini, hammaddenin kazanımı ve dünyadaki keşifler gibi birçok unsuru içinde barındırmaktadır. Bütün bu çerçevede, bu unsurlardan sonra elde edilen ve halıyı dokurken kullanılacak olan malzemenin biçimsel oluşumu yine tekstil tasarımcının öngörüsündedir.

İşte tam olarak bu noktada var olan teknolojiler üzerinden yeni bir nesne yaratmak meselesidir tasarım. Başka bir ifade ile malzemenin tasarlanması ve bu yeni malzemeyle birlikte halının tasarlanması ile üretim yapılmasıdır. Teknoloji yeni tekniklere olanak sağlasa da tasarımda yaratıcılığın ön planda olması estetiğin yol gösterdiği bir üretim ile mümkün olmaktadır. Dolayısıyla sektörün estetik açıdan yani yetenekleri tespit edilmiş, geliştirilmiş yaratıcılara ihtiyacı vardır, çünkü ülkenin ekonomisinde söz sahibi olan sektör, ancak katma değerli, yeni ve özgün tasarımlar ortaya koyacak yeteneklerin keşfedilmesi ile gelişim sağlayacaktır.

Ülkemizin halı ihracatının katma değerinin tasarım yarışmasının başlangıcından bu yana giderek arttığını gözlemlene mümkündür. Sektörün tasarımcılara ve üniversitelere bakış açısının değişmesinde büyük rol oynayan bu yarışma sayesinde halı sektörüne çok ilgi duymayan öğrenciler geçen yıllar içerisinde sektörde gelecek olduğunu ve birçok iş potansiyeli olduğunu keşfetmiştir. Tam bir üniversite- sanayi iş birliği olan bu yarışma, firmaların ar-ge ve ür-ge departmanları kurmasına, birçok yetenekli tasarımcı adayı öğrencileri istihdam etmesine sebep olmuştur.

Üniversitelerden mezun olup, sektörde çalışmaya başlayan tasarımcılar sayesinde sektördeki üreticiler de, yeni olanı yaratma isteğiyle birbirinden farklı hammaddelerden üretilmiş ipliklerle dokumalar yapmaya başlamışlardır. Firmaların kullandıkları renk sayılarını arttırdıkları, tasarımı görsel ve teknik açıdan ele alarak üretim sınırlarını zorladıkları gözlemlenmiştir.

Günümüzde üretilen birçok halı örneği incelendiğinde, hammadde çeşitliliğinin, kullanılan renk sayısının fazlalığının ve farklı dokuma tekniklerinin bir arada kullanılması ile yeni ve özgün tasarımların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu bağlamda yarışma, tasarım alanında eğitim almış yaratıcı bireylerin sektör tarafından daha hızlı tanınması adına bir köprü görevi görmüş ve 13 yıldır istikrarlı bir şekilde devam ederek yaratıcı tasarımcıların sektörde etkin rol oynamasına olanak sağlamıştır.

KAYNAKÇA

AKPINARLI, F. H., BEĞİÇ N. KUZAY DEMİR, G. (2020). “Çözgüden Düğüme, Düğümden Motife Bergama Halıları”, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

ATALAYER, F., (1998), Tasarım Teorisi Ders Notları, Anadolu Üniversitesi GSF, Eskişehir.

BEŞEN, M., (2011), Geleneksel Halı Dokumalarının Çağdaş Halıya Etkileri, Marmara Üniversitesi, GSE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ER BIYIKLI, N., GÜLEN, L.A., (2018), Hayal gücü ve Yaratıcılık Kavramlarının Tasarım Sürecine Etkisi, İdil Dergisi, Cilt 7, Sayı 50.

MAY, R., (2005), Yaratma Cesareti, Türkçesi: Alper Oysal, Metis Yay., 9. Baskı, İstanbul,

ÖNLÜ, N., (2004), Tasarımda Yaratıcılık ve İşlevsellik Tekstil Tasarımındaki Konumu, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 3, Sayı 1.

ROBINSON, K., (2008), Yaratıcılık, Aklın Sınırlarını Aşmak, Kitap Yayınevi, İstanbul.

TUNALI, İ., (2002), Tasarım Felsefesine Giriş, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

İHİB Arşivi, (02.04.2021)

ISSN 2757-5519

SINCE 2015

(http://www.haliyarismasi.org/includes/kataloglar/hali_yarismasi_katalog_2014.pdf)
(02.04.2021)